

Motion till riksdagen 2025/26:3426

av Emma Nohrén m.fl. (MP)

Jaktetik och ekosystembaserad jakt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla jakt- och viltförvaltningen till att bli ekosystembaserad viltförvaltning och om att den ekosystembaserade förvaltningen ska genomsyra hela viltpolitiken och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slå vakt om jaktetiken och vara mycket restriktiv med att tillåta skyddsjakt utanför ordinarie jakttider och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs krafttag mot illegal jakt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla älgförvaltningen utifrån älgens ekologi, i samverkan med berörda parter, i syfte att återskapa förtroende för systemet och få en sund älgpopulation och tillkännager detta för regeringen.

Jakt påverkar många

Jakt och viltvård är ett ämne som engagerar många och det är ca 280 000–290 000 som löser jaktkort varje år i Sverige. Men jakten påverkar så många fler. Det gäller människor som vistas i skog och mark av helt andra orsaker. Det är alltifrån svampplockare, kanotister, strövare, scouter och fotograferande turister till rena turistföretag som tjänar sitt levebröd på att ta ut människor i naturen för att se på djuren och uppleva den svenska naturen. Det finns också företag som tar ut människor på jaktturism.

Alla är inte lika positiva till jakten eller, för den delen, till de stora viltstammar som vi har i vissa delar av landet. Bönder kan få sina grödor nedtrampade av vildsvin eller gäss och skogsägare skador på sina tallplantor.

Det är därför viktigt att jakten och förvaltningen av viltet sker på ett sådant sätt att det skapar acceptans och har förankring i samhället. I dag ser vi att detta inte alltid är fallet. Miljöpartiet anser att det är viktigt att jakten moderniseras och harmoniseras med

det övriga samhället. Det ska inte bara vara jägare som får bestämma om viltet. Allt vilt tillhör oss alla fram till dess att det är skjutet.

Upprätthåll och stärk jaktetiken

Sverige sätter jaktetiken högt, det är en förutsättning för den höga acceptans jakten har idag. Jakten i Sverige ska vara naturnära, lokal och full av hänsynstagande till viltets förutsättningar och allmänhetens åsikter. Sverige är ganska unikt med organiserad eftersöksjakt av trafikskadat vilt, jaktkalender som utgår från varje enskild arts ekologi och högkvalitativ utbildning för nya jägare. Vi har tydliga lagar och regler och det höga förtroendet bottnar i att nästan alla jägare följer lagboken till punkt och pricka.

Därför slår det mot alla jägare när ett fåtal bryter mot lagen, vilket tyvärr sker.

Illegal jakt

Jaktbrott är svåra att upptäcka och få fälls. För större rovdjur såsom varg och lo kan man vid inventeringar upptäcka nedgång av populationer eller att vissa individer saknas men man har svårt att veta exakt vad som hänt. Men statistiken talar ändå sitt tydliga språk. Vid 2025 års varginventering i Värmland och Dalarna hittades rekordfå vargar och länsstyrelsen säger att licensjakten ensam inte kan stå för den minskningen. SLU konstaterar i Artdatabanken: ”Den illegala jakten efter varg utgör ett allvarligt hot i hela dess utbredningsområde.” Illegal jakt är ett hot mot den svenska vargstammen som redan är mycket svag. För andra djurslag är det svårare att leda i bevis men flera personer har blivit dömda. Bara under året har vi kunnat läsa om personer som blivit dömda för att ha använt olovlig saxfälla för att jaga järv, olovlig jakt på dovhjort och björnjakt från bil. Bland många andra. Det är fruktansvärt och måste stävjas. Det är ett hot mot den biologiska mångfalden, orsakar lidande hos djuren och sänker förtroendet för hela jägarkåren. Illegal jakt är oacceptabelt oavsett djurslag och arbetet med att få bukt med det måste stärkas.

Det finns också politiska förslag som riskerar att slå förtroendet i spillror. I den statliga utredningen ”Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd” (SOU 2024:56) föreslås det att ”man ska ha rätt att bedriva skyddsjakt utan tillstånd från länsstyrelsen för markägare och jordbruksarrendatorer med jakträtt avseende dovhjort, kronhjort och rådjur, det vill säga utöver vildsvin som redan i dag får jagas utan tillstånd”.

Det får inte bli verklighet. Det skulle riskera att man stör brunsten, skjuter hindar och rågetter med kid i magen, att familjebildningar splittras och kid blir föräldralösa innan de är stora nog att klara sig själva. Det finns en anledning till att vi har jaktkalendrar som utgår från när jakten gör minst skada och fredningstider under parnings- och ungvårdssäsongen. Låt oss istället stärka jaktetiken utifrån ny forskning om djurens ekologi så att både allmänheten och jägaren kan ha fortsatt högt förtroende för jakten och regelverken.

Modernisera förvaltningen

Mycket har hänt sedan jaktlagstiftningen såg dagens ljus någon gång på 30-talet och – nästan – fick sin nuvarande form på 80-talet med vissa ändringar i små delar på vägen. Till detta kommer EU-inträdet, trakthyggesbruket som vi använder i dag i skogsbruket, nya fritidsintressen med mera som gör att situationen ändras. Klimatförändringarna tillsammans med en ökad rörlighet och snabba transporter förändrar också spelplanen med nya utbredningsområden för vilt, snabbare spridning av främmande och invasiva arter, flera sjukdomar och parasiter. Vi har fått bättre forskning och bättre miljöövervakning som har lett till ökad kunskap om våra vilda djur. Det ger nya kort på handen. Flera av våra viltstammar är långt större nu än de var förr. Det är en framgångssaga. Vi ser nygamla arter, som vildsvin, som har kommit tillbaka. Vi ser att man nog bör förvalta visst vilt på ett annat sätt och vissa arter som inte förvaltas idag kanske ska börja förvaltas.

Det kräver nya förvaltningsmetoder och vi i miljöpartiet anser att ekosystembaserad viltförvaltning, precis som vi har vid t.ex. fiskeförvaltning. I dag förvaltas traditionellt varje art ofta var för sig, eller i bästa fall med flerartsförvaltning. Men det tar inte hänsyn till helheten.

År 2012 infördes ett nytt förvaltningssystem för älg i Sverige. Systemet innebär en ekobaserad, lokalt förankrad och adaptiv förvaltningsmodell. Den ställer också krav på kostnadseffektiva och kvalitetssäkrade metoder för uppföljning av i detta fall älgpopulation, betestryck och även betesskador. Man började se på hur älgpopulationerna mår och hur de hänger ihop på ett naturligt angränsande och avgränsat område snarare än att bara se till den egna jaktmarken. Det är viltförvaltningsdelegationen som beslutar om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen inom länet och skötsel av älgstammen och i förekommande fall för skötsel av hjort- och vildsvinsstammarna. Men det fungerar inte till fullo. Olika intressen, turism, jakt, skogsägare har olika mycket att säga till om och vi ser nu en drastiskt minskande älgstam. Tanken bakom var att minska betesskadorna men trots stor avskjutning har inte betesskadorna minskat. De senaste åren har det duggat tätt med larmrapporter om att älgstammen minskat och Artdatabanken har till och med flaggat för att älgen riskerar att bli rödlistad på grund av den snabba minskningen. Många har vittnat om att skogsbrukets intressen sätts först på bekostnad av älgen. Sedan 2024 ses dock ett trendbrott och älgstammen verkar vända uppåt igen. Men det beror troligen inte på förvaltningsåtgärder, utan på att jägarna tagit saken i egna händer och inte fällt tilldelningen. På vissa håll i landet har man helt enkelt ställt in älgjakten vissa år eller valt att spara kor. Det här visar tydligt att systemet inte fungerar och att det saknas ömsesidighet och förtroende för nuvarande förvaltningsmodell. I väntan på en bättre flerartsförvaltning måste älgförvaltningen utvecklas utifrån älgarnas ekologi i samverkan med berörda parter så vi får en sund älgpopulation och återskapar förtroendet för förvaltningen.

Från Miljöpartiets sida vill vi se att viltförvaltningen utvecklas ytterligare till viltskötselområden eller i verklig mening viltvårdsområden där man ser till hela ekosystemet. Ovanstående exempel om älgförvaltning visar att det inte fungerar att bortse från hur ekosystemet hänger ihop och tro att man kan förvalta en art i taget utan att beakta omvärldsfaktorer. Vi behöver ha en flerartsförvaltning som utgår från hela ekosystemet och det som sker där såsom skogsbruk, inklusive tillgången till föda, och inkludera rovdjur. Man måste också se till hur detta hänger ihop med övriga populationer och viltstammar ute i landet så att vi har ett genetiskt utbyte. Även om vi har en

lokal förvaltning måste vi också kunna se att den ska kunna hänga ihop med resten av landet eller med andra populationer.

Ekosystembaserad viltförvaltning

Vi ska ha en ekosystembaserad viltförvaltning som tar hänsyn till vilken bärkraft marken har, vilka arter som finns där och hur de integreras med varandra. Hur ser predatortrycket ut, det totala betetrycket av de arter som samexisterar, tillgång till foder och betesskador? Vilka andra verksamheter och aktiviteter pågår där och i vilken omfattning? Det ska vara en förvaltning som går i takt med dagens kunskap, skapar acceptans och harmoniserar med samhället och tar hänsyn till andra verksamheter.

Egentligen är det inget nytt; jag tror att de flesta jägare ser att man måste hushålla med resurser för att man ska ha något att jaga i framtiden. Med dagens kunskap kan vi nå en hållbar ekosystembaserad förvaltning som både ger vilt att jaga och är i samklang med andra verksamheter.

Emma Nohrén (MP)

Katarina Luhr (MP)

Linus Lakso (MP)

Amanda Palmstierna (MP)